

*Якименко Марта Станіславівна,
учитель української мови та літератури,
зарубіжної літератури, англійської мови
Прилуцького закладу загальної
середньої освіти I-III ступенів №7 (Ліцею №7)
Прилуцької міської ради Чернігівської області*

НУШ. АПРОБАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ «ІНТЕГРОВАНІЙ КУРС ЛІТЕРАТУР (УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ). 5-6 КЛАСИ» ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Із досвіду роботи в пілотному 5 класі

У 2021-2022 навчальному році розпочався новий етап освітньої реформи на рівні базової середньої освіти. Прилуцький заклад загальної середньої освіти I-III ступенів №7 (Ліцей №7) Прилуцької міської ради Чернігівської області взяв участь у реалізації інноваційного освітнього проєкту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти». Учні, які чотири роки навчалися за новою пілотною програмою у початковій школі, прийшли до 5 класу. Учителі-предметники розпочали роботу за новим освітнім стандартом та обраними модельними програмами. Я обрала для роботи інтегрований курс літератур (української та зарубіжної) в обох пілотних класах Ліцею №7 м. Прилуки.

Чому саме інтегрований курс?

Встигла почути різні думки з цього питання. Зазираючи далеко вперед, зазначимо, що до ЗНО діти готуватимуть саме українську літературу. То чи не будуть вони дезорієнтовані сумішшю літератур? Остаточну відповідь ми отримаємо лише через 7 років, а поки хочу окреслити певні переваги.

- Вивчення теоретичного матеріалу. Як на мене, це дуже вагомо. Пропоную приклад. Курс зарубіжної літератури у 5 класі починається з народних казок, далі ідуть літературні казки. Програма ж із української літератури пропонує міфи та легенди, народні казки і літературні казки. Отже, розпочинаємо рік із роботи з

фольклором. З обох предметів учні змушені вчити визначення одних і тих самих понять, поданих варіативно різними авторами підручників. Інтегрований курс літератур передбачає таке «подвійне» навантаження.

- Обидва предмети покликані формувати однакові компетентності, мають подібний набір методичних інструментів для використання в ході вивчення творів (методи, прийоми навчання, види й форми навчальної діяльності). Очікувані результати навчання також тотожні. Тож не дивно, що вони були об'єднані.

Щодо навчання вчителів, які працюють у 5-х пілотних класах

Навчання розпочалося у травні та тривало до кінця серпня з перервою на відпустку. Це були різні види занять.

1. Онлайн-курс "Нова українська школа: перехід на наступний рівень"! Навчання для великої кількості слухачів, розраховані на участь учителів усіх пілотних шкіл України. Виступали автори програм, тренери, методисти тощо. Після кожної зустрічі ми заповнювали форми зворотного зв'язку, давали відповіді на запитання. По закінченню – отримали сертифікати.

2. Також ми мали змогу взяти участь у заняттях для більш вузького кола учасників (групи склалися з колективів двох шкіл). Ці віртуальні зустрічі мали максимально інтерактивний характер: ми об'єднувалися в команди та виконували завдання, тож на власному досвіді переконалися, що легко, а що ні. Тренери показали нам безліч форм та видів роботи, представили інструменти ZOOM, які варто застосовувати в процесі роботи з дітьми, використовуючи різні форми дистанційного навчання.

3. Предметні вебінари (які відбуваються і досі з певною періодичністю). Автори програми давали роз'яснення, демонстрували сторінки підручника.

Крім того, я долучена до спільноти у Фейсбук та Вайбер, маю адреси електронної пошти координаторів пілоту НУШ, тож можу консультуватися з фахівцями.

Програма та планування

Фахівці Інституту педагогіки НАПН України здійснюють науково-методичний супровід реформи й надають допомогу педагогічним колективам-учасникам інноваційного освітнього проєкту в його реалізації. Вони спільно з учителями, методистами, викладачами закладів вищої освіти підготували модельні навчальні програми, яким надано гриф *«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»* наказом Міністерства освіти і науки України від 12 липня 2021 року №795.

Автори програми та посібника, за якими я працюю, – Яценко Таміла Олексіївна та Тригуб Ірина Анатоліївна. Вони ж підготували календарне планування. Порівняно з попередньою програмою є певні зміни, з'явилися нові тексти, деякі зникли. Але значна частина залишилася незмінною. Цілком логічним, як на мене, є тематично-

жанровий принцип побудови програми. До прикладу, у темі «Україна і я» поряд із «Зоре моя вечірняя...» Тараса Шевченка, іншими поезіями українських авторів, розміщений сонет Міцкевича «Акерманські степи».

Моделю програму та календарне планування з усіма видами робіт я отримала в кінці серпня. Мала час розібратися. Звичайно ж, планування адаптувала. Хоча б тому, що запропоноване відповідало розподілу 4+3 години, я ж маю у першому семестрі 3, у другому – 4 години. У плануванні, крім змісту навчального матеріалу, передбачені колонки «теорія літератури», «мистецький контекст» та «позакласне читання». Усі вони були надані нам повністю заповненими, тож робота над календарним плануванням у мене не забрала багато часу. Маємо 6 годин розвитку мовлення на рік, 6 годин виразного читання, 8 позакласного та 4 години на вивчення літератури рідного краю. Отже, дещо збігається, дещо трохи відрізняється.

Програма насичена творами. Під час вебінарів нам пояснили, що ми маємо право відмовитися від частини текстів з тим, щоб залишити більше часу на інші. Повністю викреслювати певних авторів я не вважаю за потрібне. Але деякі тексти ми вивчали оглядово.

Посібник

Посібник для вчителя побудовано по-новому. Ми звикли спершу подавати інформацію про письменника, історичну добу, суспільні проблеми певного часу, а потім вивчати твори. Тепер усе зовсім інакше. Ми маємо назву теми, ім'я автора й невеличкий абзац, такий собі вступ, який готує дітей до сприймання тексту. Далі – вірші, казки, оповідання... Тобто спершу дитина сприймає певну історію безвідносно до часу, простору, періоду, особистості автора й подібного. А вже потім на ці знання і враження нанизує усе інше: біографічні відомості про автора та умови написання твору (якщо це важливо). Далі – інтеграція з іншими видами та галузями мистецтва: живопис, кіно, музика... У підручнику є спеціальні розділи «У колі мистецтва», «Читачеві-досліднику/читачці-дослідниці», «Читацьке дозвілля». Сторінки насичені репродукціями картин, фотографіями музеїв, кадрами з фільмів та мультфільмів, покликаннями на інтернет-ресурси, де можна послухати пісню, подивитися фільм, прочитати якійсь текст повністю. Діти мають змогу побачити твір у комплексі з іншим змістовим та естетичним навантаженням. Це допомагає краще сприйняти інформацію. Ну і звичайно ж, посібник містить теоретичний матеріал (поняття: *казка, метафора, патріотична лірика* тощо).

Тож практично немає необхідності знаходити додаткові джерела інформації. Хоча усілякі цікаві завдання доведеться відшукати або створити власноруч. Я впевнена, що для сучасного вчителя це не проблема.

Посібник розділено на 4 частини. Зараз працюю з третьою, і за весь час не було проблем з їх надходженням. Завдяки якісній роботі адміністрації учні отримували

посібники завжди вчасно. Під час онлайн-зустрічей з колегами з інших шкіл я дізналася, що деякі навчальні заклади вимушені користуватися винятково електронними версіями. Особисто я отримувала електронний кольоровий варіант на тиждень-два раніше за учнів. Друковані примірники, на жаль, чорно-білі. Лише друга частина була надіслана разом із кольоровою вкладкою.

Посібники насичені інформацією. Найчастіше маємо 1 урок на 1 текст. Не можу сказати, що є можливість кожного разу зробити усе. Намагаюся обрати те, що дітям ближче та зрозуміліше. Та й у будь-якому разі 45 хвилин зможуть вмістити роботу з текстом, прослуховування музики, перегляд ілюстрацій, а ширше – лише у тому разі, якщо це буде урок-лекція вчителя. Але ж наше завдання – навчити комунікації, а значить потрібно спонукати учнів до відповідей, до аналізу, до аргументованої дискусії (на відповідному рівні).

Тестові та діагностувальні роботи

Завдання для контролю я розробляю самостійно + застосовую інформацію з мережі. Звичайно, у великій нагоді стають спеціальні інтернет-платформи зі зразками уроків. Під час вебінару організатори зазначили, що автори програми у 1 семестрі надали вчителям однієї з пілотних шкіл України зразки контрольних робіт з інтегрованого курсу літератур на їх запит.

Оцінювання навчальних досягнень учнів

За перші чотири роки навчання діти звикли до вербального та формуального оцінювання, а також до Свідоцтв досягнень, які вони отримували після завершення кожного семестру. У цих документах був зазначений рівень сформованості певних компетентностей як результат навчання, надані характеристики навчальних досягнень, проаналізовано рівень соціалізації дитини в колективі; зафіксовано поступ у розвитку кожного/ої учня/учениці.

Відповідно до *Рекомендацій щодо проведення оцінювання сформованих характеристик навчальної діяльності та результатів навчання учнів, які здобувають освіту відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, та заповнення Свідоцтва досягнень*, на підставі результатів анкетування батьків педагогічною радою Ліцею №7 м. Прилуки було ухвалене рішення використовувати бальне оцінювання згідно з дванадцятибальною системою оцінювання навчальних досягнень учнів. Упродовж першого місяця навчання в журнал заносилися лише бали високого рівня. Нормативна база, представлена *Державним стандартом базової середньої освіти, затвердженим постановою Кабінету міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898* та вищезгаданими «*Рекомендаціями...*», з одного боку, регламентує роботу вчителя, з іншого – містить настанови про академічну свободу вчителя, тому вчителю необхідно самостійно обирати правильний курс, який би не

суперечив *Закону України про освіту* та *Закону України про повну загальну середню освіту*.

Новим, мабуть, було виставлення оцінок за перший семестр. Оцінка з інтегрованого курсу літератур за перше півріччя виставлялася на основі відповідної кількості тематичних, а також трьох (із чотирьох запропонованих «Рекомендаціями...») видів навчальної діяльності: говоріння (усно взаємодіє та висловлюється), читання (сприймає письмові тексти), письмо (письмово взаємодіє та висловлюється).

Ще одна важлива опція НУШ – портфоліо кожного учня (діагностичні роботи, малюнки, виконання завдань), яке дає змогу прослідкувати поступ дитини, набуття ним знань, наскрізних умінь і навичок, формування предметних і ключових компетентностей.

А про головне?

Діти, які прийшли в 5 клас, дійсно, інші. Вони «легші на підйом», їм не складно переходити від одного виду діяльності до іншого, вони із задоволенням об'єднуються у групи, складають пазли, співвідносять характеристики з образами героїв, уписують «загублені» слова в текст. Вони добре опанували усі ці види роботи. Але ж не слід забувати про те, що навчання – це не лише гра. Ми повинні навчити дітей працювати: запам'ятовувати правила та визначення, правильно будувати речення під час переказу змісту, письмово відповідати на запитання до тексту. Адже саме ці види роботи підлягають оцінюванню. А попереду у них ДПА та ЗНО, а там гратися не буде часу. Тож завдання вчителя – так спланувати урок, розподіливши час і завдання, щоб учні встигли і погратися, і зануритися в тему, щоб збагатити свій досвід знаннями з різних галузей мистецтва, і, водночас, училися вчитися.

У 5-х пілотних класах учні, як і всюди, мають різний рівень навчальних досягнень. Вони опановують програму, досягають успіху та припускаються помилок. Але ці діти ставляться до своїх невдач набагато простіше, вони усвідомлюють, що це лише чергова сходинка до наступної перемоги. Хоча, визнаємо, усе дуже індивідуально.

Тож велика подяка вчителям початкової школи, які дали таку базу своїм випускникам, натхнення та сил учителям 5-х пілотних класів, а колегам, які тільки планують працювати з НУШівцями, раджу не хвилюватися, адже це не перший виклик у нашій роботі, а труднощі ми завжди вміли долати. До вас прийдуть звичайні діти, яким потрібна буде ваша любов, підтримка й допомога.

